

Živeti zlagano ali izpolnjeno življenje

■ **Bernarda Mal**, predmetna učiteljica slovenščine na OŠ *Jurija Vege Moravče*, ima naziv svétnica, je mediatorica, učiteljica razmišljanja in mentorica MEPI. Objavlja strokovne članke, sodeluje v radijskih in TV-oddajah ter na strokovnih posvetih.

Odnosi so temelj vsega dogajanja na šoli. Kadar vse deluje kot dobro naoljen stroj, se nihče ne sprašuje o odnosih. Odnosi delujejo in lahko se le veselimo rezultatov, uspehov in dosežkov. V samostojni državi se vsak dan bolj pojavlja vprašanje o pravih odnosih. Na prvi pogled lahko s čudnimi vrednotami postaneš nekdo; in propadeš, če vztrajaš v delavnosti, poštenosti, sočutju, spoštovanju ljudi in stvari ...

Da so odnosi res v krizi, kaže že jutranji ritual prihajanja v šolo. Pogled učencev je zaspan, uperjen v tla ali v telefon. Hodijo mimo, ne da bi se pozdravili med seboj ali z učiteljem. Enako ravnajo starši, ki prihajajo z njimi. Celotni učitelji so se prilagodili novemu redu. Nekateri vztrajamo in prvi pozdravimo, s čimer izzovemo presenečen pogled in tudi, hvala Bogu, kak vrnjen pozdrav. Starejši vedo povedati, da so se nekdanji učiteljem in župnikom iz samega straho-

spoštovanja raje izognili, če so jih pravčasno zagledali na cesti. Pozdravili so jih s poklonom in besedo. Zdaj se starejši učenci v pozdrav med seboj objemajo.

Lepi odnosi nastajajo s premišljenim govorjenjem. Dvakrat premisli, enkrat govori – stara modrost, s katere bi bilo dobro obrisati prah. Učenci ne poznajo zadržkov pri govoru. Žalitve so neizogibne. Kar še posebej boli čuteče uho, pa sta vulgarnost in nasilno, celo sovražno govorjenje.

K slabšanju odnosov prispevajo tudi razne vragolije, kot so cviljenje med odmori, žvečenje, pitje energijskih pijač, pregovarjanje, skrivanje v skupini ... Dragocen čas, namenjen učenju, se zapravlja z urejanjem odnosov, da bi se lahko nato vsaj delček učne ure učili.

Zanimanje za znanje, veselje ob napredku, ponos ob dosežku znanja – kaj je že to? Skoraj nemogoče je pluti proti toku neoliberalizma. Veliko bolečine prinaša. In eno samo vprašanje: kako opolnomočiti tiste, ki so kljub pritiskom vrstnikov in družbe še dovolj močni in vztrajni, da vedo, kaj jih resnično izpolnjuje v življenju?

Pri vzgoji ni receptov, zato želim podeliti le svojo izkušnjo, da jo preizkusite in uporabljate, če se bo oz. kadar se bo izkazala za uspešno. Moj preizkušen recept je ponedeljkovo jutro, ki ga pripravim tako, da učencem povem zgodbo iz preteklega tedna, ki se me je dotaknila in se je zgodila v moji učilnici, na šoli, v okolici ali svetu. Iz-

Ko slišim izraz 'lepi odnosi v šoli', najprej pomislim na sošolce in sošolke, s katerimi se dobro razumem, nato pa seveda na učitelje. Zelo veliko mi pomeni, da so učitelji prijazni in spoštljivi, saj tudi zato rada hodim v šolo. Lepi odnosi so zame tudi to, da je vzdušje v šoli veselo, da smo učenci v šoli nasmejani in da ni preprirov, nasilja in grdih besed. K lepšim odnosom lahko prispevam tako, da sem spoštljiva in strpna ter pomagam drugim. Če pride do preprirov, se moramo mirno pogovoriti. Težav ne smemo ignorirati ali reševati na nasilen način. Žalostna sem, kadar smo v grdih odnosih. Če je kdo, ki mi veliko pomeni, nesramen do mene, sem razočarana in tudi jezna. Žalosti me, če so učenci nesramni do učiteljev, jih ne spoštujejo in dajejo nesramne pripombe. Takrat se počutim nemočno. Vrstnikom svetujem, naj bodo drug do drugega strpni, naj ne govorijo nesramnih besed in zmerljivk, ki zelo bolijo. Spoštujejo naj učitelje, ki se vsak dan trudijo z nami, in večkrat naj uporabijo besede hvala, prosim in oprost.

Zoja Larisa, 6. razred

berem navdušujoče in tudi nesrečne zgodbe. Po zgodbi, ki ji učenci radi prisluhnejo, ker je znana, življenjska, njihova, nastane tišina, za njo pa trenutek, ki ga učenci najbolj potrebujejo in najtežje pričakujejo – vprašanja za njihov razmislek, čas za njihovo najgloblje doživljanje, razmišljanje. Čas, ko so končno slišani in slišijo.

Osnovna vprašanja si sledijo po tem vrstnem redu in jih lahko dopolnjujete z vsemi variantami na 'k':

- Kaj točno se je zgodilo?
- Kaj iz zgodbe se te je dotaknilo?

V šoli lepe odnose vsak drugače razume. Zame je to prijazen pozdrav, da si miren tudi v neprijetnih okoliščinah, poskušaš rešiti konflikte, se mirno in tiho pogovarjaš. V slabih odnosih se vsakdo počuti stresno, nemirno, žalostno ... Vsakomur, ki se tako počuti, svetujem, da si najde prijatelje, ki ga bodo spoštovali, upoštevali in spodbujali k dobrih odnosom.

Polona, 8. razred

Lepo vedenje v šoli je zelo pomembno, saj z njim pokažemo, kako nas starši vzgajajo. Zame to pomeni, da se iz učiteljev ne norčujemo, jih upoštevamo. Večkrat sem že vprašala učiteljico, kaj naj storim, da bom prispevala k lepšemu vedenju v šoli. Kmalu sem ugotovila, da ne smem jemati za zgled tistih, ki so predrzni, nesramni, ki nikogar in ničesar ne spoštujejo. Tudi sama sem že to storila, ko sem mislila, da bom bolj popularna, če se spremenim in postanem takšna kot moje sošolke. Spoznala sem, da se nikoli ne smemo spreminjati zaradi drugih – ostani takšen, kot si. V družbi slabih ljudi se počutim grozno, zanemarjeno, včasih celo osamljeno. Za vas imam dva nasveta: nikoli ne stori komu tega, česar si ne želiš, da drugi storijo tebi, in ne vzemi si napačnega zgleda.

Neža, 6. razred

- Kako bi še lahko bilo? Kaj točno?

- Kaj bi si bilo vredno zapomniti?

Učitelj za to ne potrebuje veliko časa, biti mora le čuječ človek, ki zazna in začuti pravo zgodbo, se odzove na dogodke tukaj in sedaj. Dobro je, da je dober pripovedovalec – te spretnosti se lahko nauči. V zgodbo naj vloži svojo osebno prepoznavnost, in če je le mogoče, kanček pristnega in zdravega humorja. Ves dogodek naj bo sproščen in naj ne presega 5–10 minut. Učitelj mora imeti nadzor, saj ga učenci sprva hočejo zavesti v to, da bi se odmaknil od učne snovi. Pri pogovoru je pomembno, da ustvarimo občutek zaupnosti in varnosti, kar dosežemo s tem, da se na žaljive komentarje takoj odzovemo in tudi sami ne dajemo sodb. Bolje je, da zastavljamo še več vprašanj, ki pripeljejo do sprejemljivega zaključ-

Ob tej besedi pomislim na prijatelje, učitelje, sošolce ... kako se obnašajo in govorijo, se žalijo brez razloga. Lepih odnosov v šoli zelo primanjkuje. Sama prispevam tako, da sem strpna do sošolcev in vsakodnevnih žalitev, da spoštujem učitelje. V slabih odnosih se počutim ponižano, saj sošolci ves čas nekaj zafrkavajo. Včasih sem obupana in pomislim, če bo sploh kdaj bolje. Sem nesrečna, a sčasoma se navadiš na vse te zmerljivke, žaljivke in čez čas jih ne opaziš več, nisi več tako občutljiv. Vsem svojim vrstnikom bi svetovala, naj bodo strpni drug z drugim, naj se spoštujejo kljub razlikam in različnostim. S slabimi odnosi ne škoduješ le drugim, ampak tudi sebi.

Eva, 8. razred

Ob izrazu 'lepi odnosi v šoli' pomislim na učence, ki se med seboj dobro razumemo, se ne pretepamo, ne žalimo, ne zafrkavamo učiteljev in znamo spore reševati z besedo namesto s pretepom. V šoli lahko vsak prispeva k lepim odnosom, če poslušša, ni žaljiv, se ne pretepa. Mislím, da nihče ne mara grdih odnosov. Kadar so odnosi grdi, se počutim zelo neprijetno, ker mi ni všeč, če sem skregan s sošolci, sovražim učitelje, se žalimo med seboj. Mojim vrstnikom svetujem, naj ustvarjajo in ohranjajo lepe odnose. V lepih odnosih je tudi življenje lepše.

Blaž, 8. razred

ka. Tukaj nam delo olajša poznavanje mediacijskih tehnik. Potrpežljivost je še ena pomembna vrlina, saj se ne moremo nadejati takojšnjega uspeha, z njo pa se bomo hitro bližali učinkovitosti. Sčasoma učenci sami povzamejo pobudo in prosijo, da bi kdo od njih pripravil zgodbo. Tedaj veste, da ste jih navdušili. Zelo priporočljivo je, da na nek način, npr. s fotografijo, risbo, posnetkom, karikaturo, grafitom, zgodbo zabeležite in jo objavite v mediju, brez katerega današnja mladina ne more. Vsak klik pa bo pomenil ponovitev, obnovitev in pomnjenje. Zavedanje, da ima vsak učitelj, tudi najboljši, slabše učence, nas opogumi, da cilj postane ja-

sen: trudimo se preseči le kritično maso ljudi, ki se bodo usmerjali v lepe odnose, da bodo ustvarili bolj pravično in izpolnjujočo družbo.

Ponedeljkova zgodba – šolski projekt – je morda le pobožna misel, kajti tudi odrasli, tudi učitelji, težko dosežemo kritično maso somišljenikov, ki bi bili pripravljene povleči voz dobrih odnosov in dobrih uspehov pred slabe. Naše ministrstvo pa nam nalaga 'pomembnejše' naloge: opremiti se moramo z letnim delovnim načrtom, beležiti minute in kaj vse smo naredili, da smo načrt uresničili. Kdo na tem svetu lahko nadzira izvajanje načrta, ki je povsem nekaj drugega kot beleženje, saj papir prenese vse. Kako nespametno je dati učitelju 'orožje' za izgovarjanje, da se z nečim ne bo ukvarjal, saj tega ni v njegovem letnem delovnem načrtu. In kako nespametno je misliti, da je v šoli vse predvidljivo za eno leto vnaprej. Šola ne proizvaja robotov iz materialov, ki jih s tehnologijo obdelaj in sestavi v zeleni izdelek. Šola je živa in vsak njen učenec je unikatni. Kdaj bo prišel čas, ko bo učitelj znova avtonomen strokovnjak za vzgojo in učenje? Kdaj se mu bo zaupalo? Kdo in kako bo naredil izbor ljudi, ki znajo biti učitelji? Kdo bo prenovil program pedagoške fakultete, da bi lahko učitelj vstopil v razred z opremo, ki bo brez najmanjšega dvoma vodila v dobre odnose?

In konec koncev, naj šola vendar postane izjemna priložnost za otroke, ki so se rodili v okolje z najvišjim razvojem. Mnogi otroci pa jo doživljajo kot največjo krivico, ki se jim je lahko zgodila v življenju.

Poslušanje, počasna hoja po hodniku, nič kričanja in še milijon drugih stvari prispevajo k lepim odnosom. V resnici je v današnjem svetu večino tega težko opaziti. Vsak od nas se je že kdaj znašel v slabih odnosih, temu ne moreš pobegniti. Takrat ni nikomur prijetno, zato je še toliko bolj pomembno, da sebe nadzorujemo in ne počnemo enakih stvari drugim. Že samo strpnost in držanje jezika za zobmi je velik napredek. Vsak napredek družbe se začne pri posamezniku, zato vedno pomislimo, kako bi se mi počutili v podobnem položaju.

Neža, 8. razred

Foto: Alenka Veber

